

Slike in sličice iz življenja.

Spisuje Márica.

I.

Lepa je bila zabava, a še lepša je bila Lucija v svoji beli, novi, tako zračni obleki. Hodila je lahno, s tako srečnim obrazom, s tako iskrimi očmi, vsem se nasmihala, prosila vsacega tako dražestno, da bi kupil od nje loterijskih številčk, kar kdo največ more za družbo sv. Cirila in Metoda. Srečna je bila, ker se ji je zdelo, da jo gleda advokat Rejec še enkrat tako prijazno in tako lepo, kakor običajno. Laskal se ji je celo, ko je stopila v dvorano, ter ji dejal, da je tako lepa, čarobna in srečna.

Kmalu bode leto, odkar se poznata, ali on je vedno isti, kakor prvi dan, ko jo je ugledal in govoril z njo. Rad se pogovarja, rad je v družbi z njo in rad jo vidi — ona pa njega še bolj — dosedaj pa ji ni pokazal več, nego prijateljstvo; ni kazal družega, nego da mu ugaja občevanje z njo. A nocoj, nocoj se ji zdi, da jo gleda in govori drugače, nego navadno.

Veselica se je končala. Občinstvo je posedlo krog miz v stranskih prostorih, da se odžeja in še malo pozabava po domače.

Lucija je sedela pri dolgi mizi, kjer je bilo še mnogo drugih njenih znancev in znank ter prijateljic.

Mimo nje pride Rejec, išoč prostora. Ugledavši jo, stopi bliže in ji reče:

»Vi ste vendar srečni, ko ste dobili mesta; nihče ni odšel, prostora je pa malo.«

»Žal mi je, da ga ni tu pri nas«, pravi Lucija z resničnim obžalovanjem ter pogleda milo svoje omizje, ne bi se li usmilili in pomaknili tesneje skupaj. Toda vsakdo je imel svoje opravilo: ta je govoril, oni jedel, drugi zopet pil, tako da ni nihče opazil njenega pogleda.

»Klanjam se, do svidanja!« ji pravi Rejec, in ona gleda žalostno za njim.

»Ti, Lucija,« jo pokliče prijateljica, njej nasproti sedeča, »pomisli, danes sem šele zvedela, da je Rejec zaročen.«

Kri je šinila Luciji v glavo, da je bila mahoma vsa v ognju; hotela je nekaj reči, a ni ji šlo raz jezik; topo je gledala svojo pri-

jateljico, se ji nasmehnila in zopet odprla ustnice, da bi kaj rekla — a vzela je le čašo piva in jo držala, polagoma pijoč, dolgo pri ustih. V tem ji je pa tudi izginila kri iz obraza; notri tam v prsih se ji je nekaj razpustilo, da se je oddahnila, kakor od težkega napora, in rekla je naposled: »Res? Skoraj se mi zdi neverjetno; kako, da je to bilo tajno do danes?«

Hotela je biti mirna, a srce ji je bilo močno; zaprla je ustnice in jih zategnila v nasmeh, a za njimi je pritiskala svoje bele in močne zobe drugemu na drugemu ter pritiskala in pritiskala pa poslušala svojo prijateljico.

»Veš, to sem zvedela nehote. Vsi smo vedeli, in ti znaš tudi sama, da si mu ti povšeči, in da občuje s teboj rajši, nego z vsako, kar nas je; pa sem rekla danes svojemu bratrancu, njegovemu prijatelju: »Videl bodeš, da se Rejec in Lucija še vzameta«. A on mi odgovori: »Drugo leto je že, odkar je Rejec zaročen; povedal mi je šele oni teden. Nevesta in stariši njeni niso hoteli namreč, da se ta zaroka preje razglasi, nego par mesecev pred poroko.« — In meni se to tudi zdi prav tako«, je dostavila zgovorna prijateljica.

»Čemu toliko časa prej bobnati v svet? Bog ve, kaj utegne še vse vmes priti!«

Kakor da ne bi bila slišala tega zadnjega modrega pristavka svoje prijateljice, jo je vprašala Lucija: »In kaj je še rekel?«

»Rekel je, da, ko ne bi bil dal besede, in ko ne bi ljubil tako prisrčno svoje neveste — Irma je menda — bi gotovo vzel tebe,« je govorila prijateljica glasno, drugače je ne bi bila slišala Lucija. Žvenk kozarcev, glasno govorjenje, ko je hotel drug prepiti drugoga, šum in ropot, vse to je branilo, da bi bil slišal še kdo drug njiju pogovor.

»Mene? Beži no, beži; midva sva občevala kakor prijatelja, kakor brat in sestra, ker so se strinjali naju nazori. — Anton, ali greva domov? Jaz sem že strašno zaspana,« je rekla, obrnivši se k svojemu bratu, ter izpremenila obraz in oči, da je bila res videti zaspana.

»Tako, samo še par besed naj pregovorim s predsednikom,« pravi brat ter odide iskat društvenega prvomestnika.

»Vidiš, vsa sem že za nič, ker nisem vajena izgubljeni noči; pa rkrat na leto imamo kak koncert ali kak ples, drugače pa vedno spim in spim,« je rekla Lucija toli naravno, da nihče ne bi bil podvomil o resnici njenih besed.

Kmalu se je vrnil brat, in odšla sta.

Prišedši v svojo sobo, je prižgala svečo in sedla oblečena na posteljo ter ostala tako mirna nekaj časa. Psi so lajali in si odgovarjali z ene strani trga na drugo stran; stopinje kakega redkega ponočnjaka so odmevale trdo v nočni tišini . . .

»Hm, prepozno; sreča mi je bila blizu, a šla je mimo . . . »ko ne bi imel že svoje Irme« . . . neumnež! Čemu me je pa gledal »tako«, čemu bil tako rad z menoj? Oh, pa se mu osvetim, gotovo osvetim! In kakšen je bil še nocoj; dobil je izvestno kako pisemce od svoje Irme, da je bil tako vesel! In meni, kaj ostane meni? — Saj me imajo vsi radi! Ha, ha, ha! Vsi? Kdo? Brat, ki ima vedno polno skrbi s trgovino; stara mama, ki me ne razume; uboga starka, dobra je, pa kaj bi ji pravila, kako bi me umela! V družbi sem prva, vsakdo občuje rad z menoj; tudi on, tudi tisti neumnež je občeval najrajši z menoj, in jaz sem radi njega prezirala vse druge. Oh pa saj sem srečna, srečna; moram vsaj biti, ker pravijo vsi! Lepa sreča, ko nimam človeka, ki bi me ljubil nad vse — on ima že svojo Irmo, katero ljubi nad vse — a jaz se tu le grizem in mučim ter trpim, in kar je najhujše, skrivati moram pred vsemi svoje trpljenje, smejati se seveda in govoriti prav sladko! O svet grdi, hinavski svet! Hočeš me imeti hinavko, pa me imej!«

Vstala je s postelje ter šla k oknu in je tiho odprla. Pomladno cvetje je duhtelo prijetno, in mlado listje je lahno šumelo po drevju.

»Da bi bilo to okno visoko, en skok, in konec bi bilo vsega; toda ne, mogla bi se le pošteno pobiti in ostati morda hroma vse svoje življenje. Pa saj ni niti vredno za takega bedaka; potem bi se šele ponašal — Bog me varuj takih misli! — Srečavala ga bodem, tako hladnokrvno srečavala! »Dober dan, gospod doktor! O, čestitam, čestitam! Zakaj pa niste povedali že prej, da bi se bili že prej veselili vaše sreče?« . . . tako mu porečem jutri, ko pride sem k bratu radi nocojšnje veselice.

Pokazati mu hočem, da mi je prav malo mari, in če mi pri tem tudi poči srce Mora že biti odločeno tako; odločeno? Zakaj baš meni odločeno toliko trpljenja, toliko prevare, toliko sramote? Kaj poreko zdaj ljudje? No, duhovita, srečna, lepa Lucija je ostala zopet na cedilu! Pa kaj sem jaz kriva, da je poznal prej Irmo?

Kako bi se osvetila? Hitro si poiskala in vzela družega? Kje, od kod? Saj ni nobenega — pa čakaj, tako! Ko se poroči in pripelje v naš trg svojo Irmo, porabim vse svoje čare, ves svoj duh, vse, vse, da vidi razliko med mano in svojo ženo, da me zavoli, in da začne njo prezirati; in ko ga bodem videla pred svojimi nogami,

prosečega me ljubezni, tedaj se mi zmrači obraz, in kakor kraljica ga zapodim: »Pojdi k Irmí!««

Utešilo je niti to ni; vendar je zaprla okno, se slekla in potrgala pri tem nekaj pugovic in gumbov, ker se ni razodevala prenežno, ter legla v postelj.

Zaspati ni mogla; preveč je bila razburjena.

»Da bi nocoj ali vsaj pred poroko umrl! imela ga ne bi ni jaz, ni ona. Oh, kako se mi zde smešne one pisateljice, ki polagajo na jezik svojim junakinjam: »Pa naj bo srečen vsaj on, ker jaz ne morem biti; ljubim ga, zato mu želim le dobro; srečen naj bo z drugo, jaz nočem biti na poti njegovi sreči . . .« Prava ljubezen taka! Junakinj tacih ni, in če pravijo pisateljice tako, so nevednice ali pa hinavke, kakor bodem jutri jaz, ko mu bodem čestitala . . .«

Proti jutru je zaspala in, prebudivši se, je vprašala sama sebe: »Čemu sem se vzbudila?« Pokrila si je obraz in jokala.

Dolgo je bil že advokat Rejec v sobi z bratom, ali ona se je obotavljala še vedno; pripravljala je nagovor in ravnala si opravo, da bi bila lepa. Črni obroči okoli še zaspanih oči so jo delali interesantnejšo.

»Dokler je brat v sobi, ne morem govoriti o tem,« je sklenila sama s seboj ter stopila v sobo.

»O, gospod doktor, dober dan!«

»Klanjam se, gospodična! — Dobro spali?«

»Izvrstno, samo premalo za-me, ker sem vajena spati mnogo več; a vi?«

»Hvala! Veselica vam je ugajala?«

»Ugajala že radi tega, ker se je toliko nabralo za našo velevažno družbo; jaz sama sem nabrala z loterijo 38 gld. in 45 ali 55 kr. — Zvoni, Anton; kličejo te spodaj — ni za hip časa nima miru ta moj brat . . .«

Ostala sta sama.

Dela je roko pred ustnice in se lahko odkašljala.

»O, kaj sem zvedela o vas, gospod doktor!«

Kri ji je šinila v glavo kakor sinoči, jezik se ji je zapletel, in že se je kesala, da je pričela ta razgovor.

»Kaj tacega?«

»Da ste, da ste — zaročeni,« je jecljala in zardela do las ter se nasmehovala tako čudno, da se mu je smilila v srce, in da mu je postajalo prav mučno.

»Nič tacega, povsem naravno;« a tudi oni se je že kesal, da je govoril tako neumno.

»Čestitam, čestitam!« in iztegnila mu je že roko nasproti, pa jo takoj zopet odtegnila in stekla iz sobe; v svoji spalnici se je pa zopet razjokala in zopet mislila na osveto.

* * *

Počasi, počasi se je privadila misli, da je on zaročen z drugo — človek se navadi vsega, če se hoče — in da jo popelje na svoj dom k sebi. Pričela je zopet občevati z njim, kakor poprej, a ne da bi prezirala druge, kakor prej. — In ko je pripeljal svojo ženo, je postala Lucija njena najboljša znanka; hodili sta vedno in povsod skupaj. Vabili so jo večkrat na kosilo, napravljali skupaj izlete, in Lucija ni iskala, kako bi se osvetila in ujela njega; ozirala se je bolj pridno po drugih, in imela je še mnogo, mnogo takih ur v svoji samoti, kakor ono noč, ko je zvedela, da je Rejec zaročen. Sčasoma se je tako privadila prevaram, da se ji ni niti čitalo, ni najmanje poznalo na njenem obrazu to, kar je bilo v njenem srcu.

L I S T E K.

† NADVOJVODA KAROL LUDOVİK.

Že zopet nam je zabeležiti prebridko izgubo, ki je zadela presvetlo vladarsko rodbino: dne 19. m. m. je preminil blagi nadvojvoda Karol Ludovik, brat našega presvetlega vladarja in presumptivni prestolonaslednik.

„Zvon“, mesečnik, bi pač opravljal nalogo „post festum“, ko bi hotel naštevati vrline, po katerih se je odlikoval pokojni nadvojvoda, zasluge, ki si jih je pridobil na raznih popriščih; pač pa nam pristaja poudarjati eno odlično svojstvo pokojnikovo: njegovo izredno zanimanje za znanost in umetnost, industrijo in obrtnost, in mnogi izmed naših čitateljev gotovo še pomnijo, da je bil baš nadvojvoda Karol Ludovik protektor svetovne razstave dunajske l. 1873., za katero si je pridobil velikih zaslug.

Letošnjo zimo je nadvojvoda potoval v Egipt, posetit ondu se zdravečega nadvojvodo Franč. Ferdinanda Estenskega, svojega sina, iz Egipta pa v Jeruzalem in Damask. A tu si je naklonil kal bolezn, ki ga je prerano položila na mrtvaški oder.

Kruti so udarci, ki so zapored, v kratkih presledkih zadeli presvetlo našo vladarsko obitelj; ako ji more sploh kaj olajšati te udarce, zadane od nemile usode, to je gotovo zavest, da trpko žalovanje presvetle rodovine vzbuja iskreno sotogovanje v srcih zvestih podanikov, in smatrali smo za sveto dolžnost, da damo tudi mi splošnemu sožalju s temi vrsticami skromen izraz.

imajo naši bratje Čehi, Poljaki, kakor tudi Hrvatje in Srbi dokaj razvito umetnost. Morda si ne upajo na dan s svojo materinščino? Med tujimi umetniki in kopisti sem videl mnogo ženskih: mladoletnih gospic in priletnih gospej, ki so jako marljivo in spretno risale in z akvarelnimi barvami slikale raznovrstne predmete; ponarisavale in ponaslikavale so po mestu cerkve in zasebne palače z arhitektonskimi pročelji, slikovite mestne vedute in ulične perspektive, druge zopet po mestni okolici se razgrinjajoče pokrajinske prizore. Nekatere slikarice pa se zatekajo v notranje cerkvene prostore ter slikajo tako imenovane »interieurje«, t. j. z mističkim somrakom prepredene cerkvene ladje in posamične kapele, druge zopet kopirajo slike in kipsarske podobe i. t. d. In ti slikarski izdelki, izmed katerih so mnogi proizvedeni s čudovito spretnostjo, povsem umetniški, so razpostavljeni po vseh prodajalniških izložbah, in tujci jih kar kupoma kupujejo za spomin na »lepo Florencijo«. —

Štiri dni sem šele tukaj v glavnem mestu toskanskem, a videl sem že toliko lepega, zanimivega, da bi Ti vsega tega ne popisal niti celi mesec! In koliko me še čaka — prezanimivega, občudovanja vrednega gradiva, tega Ti niti ne vem povedati! A jaz hočem vestno in varčno porabiti zlati čas ter si napojiti dušo s svetlobo božanske lepote za bodoče svoje delovanje tam gori v mračnih naših zagorskih kotih!

A. Progar.

Slike in sličice iz življenja.

Spisuje Márica.

II.

Ranil se je bil na lovu, ko je gazeč, po debelem snegu, zašel v jarek, ki je bil zasut do vrha. Zdravniki so sicer trdili in ga navdajali z nado, da rana ni nevarna; vendar je sam dobro vedel, da te bolezni ne prestane. Ko bi bila le rana! A ležal je, še sam ni vedel, kako dolgo, v burji in snegu, ko se ni mogel vzdigniti. Dobil je tedaj smrtonosno bolezen v prsih, in neprijazna smrt ga je ustavila na poti življenja, ki mu je bilo vendar toli prijetno; saj je imel vsega, česar si more le želeti človeško srce: bogastvo, ljubo ženo, krasne otroke in najlepša moška leta!

* * *

V majhnem italijanskem mestecu je stala opoldne pri oknu male enonadstropne hiše še mlada žena ter gledala, kdaj bode videla zaviti ob oglu ulice svojega moža k hiši.

Ni ji bilo treba čakati dolgo; urad je bil blizu, ulica pa kratka in stopnic malo; mahoma je bil v sobi pri njej.

»To je za-te,« ji je rekel med tem, ko si je preoblačil suktnjo, ter je dejal pred-njo na mizo zavitek z mnogimi pečati in tujimi poštnimi znamkami.

Ko je pogledala pisavo, je zardela in zopet mahoma prebledela, obrnila oči proti nebu ter vzdihnila poluglasno: »Kako sem ti hvaležna, o Bog, da sem slušala tedaj svojo vest in mu povedala vse!«

Mož jo je gledal malo osuplo, ko je odpirala in trgala nit, s katero je bil povezan zavitek, in se je pri tem skoro vidno tresla.

Pod prvim zavitkom je dobila odprto pismo, pisano, kakor se je videlo, z veliko težavo; prečitala je je enkrat, dvakrat, večkrat, na posled so se ji ulile solze.

Pismo se je glasilo:

»Matilda!

Po moji želji se Vam izročé po moji smrti Vaša pisma in vsi dragi spomini, ki so mi bili tako ljubi, ker so prihajali iz Vašega dobrega, čistega, nepokvarjenega srca. Nadejam se (ker ste mi nekđaj, o Vaši poroki menda, omenili, da Vaš soprog ve o naju prejšnjem nedolžnem dopisovanju) nadejam se torej, da Vam listi ne napravijo nobene sitnosti, drugim pa ne pravite o tem razmerju; smejali bi se in je imenovali srednjeveško, zastarelo; smejali bi se temu, kar je nama bilo vzvišeno, sveto . . . Sedaj se živi vse drugače . . . Težko se mi je ločiti odtod in to tem bolj, ker si očitam, da sem kriv sam, kriva moja strast do lova . . .

Bodite srečni in včasih se me vendar še spomnite!

Stanko.«

Mož je ni nadlegoval z vprašanji, niti s tolažbo; vedel je vse in znal, da mu vse pove sama, ko se potolaži; saj mu ni skrivala ničesar. Vendar . . . toda nič . . . poljubil jo je tiho na čelo in prepustil jo njenim spominom.

Le-ti pa so vstali pred njo drug za drugim. Ko pa je premišljevala ono lepo minolost, so se ji ustavile solze, ustnice so se ji včasih zasmejale, a včasih pa je stresla svojo lepo glavo in zatisnila svoje žive, izrazite oči, kakor bi se branila neke misli, kakor bi se bila česa spomnila, kar ji ni vseč. —

Tretjega septembra leta 188* je bilo tam ob jezeru, ki je biser kranjske zemlje. Prišla je bila prvokrat z dežele, z večjega posestva tam v Italiji v kraj, kjer se zbira toliko in toliko raznih ljudi, kjer se vse kreta in vse dela po isti šabloni. Vzbudila je pozornost pri marsikom s svojo neprisiljeno, naravno veselostjo, svojo včasih prav otroško razposajenostjo ter zadrego in malo uglajenostjo v občevanju v družbi; kajti dasi je bila izobražena, je imela na samoti vendar premalo prilike, da bi bila uporabljala naučeno teorijo.

Njena duša, njeno srce je bilo polno lepe poezije; po ure in ure je sedela, ali se izprehajala ob jezeru z Leopardijem ali Petrarko v roki, in kadar ni bilo nikogar blizu, tedaj je poluglasno čitala krasne sonete Petrarkove ali otožne pesmi Leopardijeve. Včasih jo je razveselil še posebej ta ali oni literarni list tam izza meje s kako njeno črtico ali novelo, polno življenja.

Bilo je torej 3. septembra in sicer v soboto. Letoviščnikom je bila pripravljena zabava z razsvetljava na jezeru, a v gostilnici, kjer je bila Matilda z očetom, je bil table d' hôte. Matilda se je branila in ustavljala svojemu očetu ter dejala, da ji je ljubše, če obedujeta sama. Ko pa je slišala, da bi sama delala izjemo, se je vdala.

Na njeno levo stran je tedaj prisedel on — Stanko. Ker je znal italijanski, sta se kmalu seznanila. Doznala je, da je slovenski pisatelj, in čudila se je, da ima to ljudstvo tako finega, tako simpatiškega in gosposkega pisatelja. Kaj je pa vedela ona o Slovencih? Lahko bi bil pisal italijanski ali nemški — znal je oba jezika tako krasno — ali rajši je pisal slovenski. To ji prvi dan njiu znanja ni hotelo v glavo. Zabavala se je z njim nenavadno dobro, kakor bi bila že stara znanca. Govorila sta o pesmih, slovstvu, o Italiji in Gorenjskem, o romanih in pisateljih italijanskih, in tudi on ji je moral praviti o slovenskem slovstvu; saj mu je stavila tako čudna vprašanja. — Obljubil ji je, da ji prinese drugi dan Prešerna, najboljšega lirika, kar jih on pozna — bil je iskren, tako iskren častilec njegov! Poslušala ga je neizrečeno rada, a bila je tedaj še bolj nerodna v družbi, nego po navadi. Zdelo se ji je takrat in zopet sedaj, ko je o tem premišljevala, da ni znala tačas niti jesti, niti govoriti, nič, prav čisto nič.

Po obedu so se razšli; oče njen je šel počivat, a prej ga je še naprosila Matilda, da sme s svojim novim znancem na jezero. Imel je svoj čolnič, lahek in eleganten.

Pravil ji je tedaj o svoji ženi, o svojih otrocih, o svojem posestvu, o svojih opravkih, vse tako lahkotno, tako zanimivo, da bi ga bila poslušala noč in dan.

Nasmehoval se ji je kakor otrok, in tedaj si je domišljevala, da on ne bo nikdar star, prav tako, kakor je rekla o Goetheju neka njegova častilka. Gledal jo je tako ljubeznivo in odkritosrčno skozi naočnike, z zlatom obrobljene, da mu je odgovarjala tako odkrito in iz srca na vsa vprašanja.

Ona pa mu je pravila o svojih malih spisih, in kako so nastali, pravila o Italiji, o svoji šolski dobi, in on jo je poslušal tako potrpežljivo!

Odslej ni več prešel nobeden dan, da se ne bi bila videla in govorila. Zvečer se je pripeljal pred nje bivališče ob jezeru v svojem malem elegantnem čolnicu, katerega je znal poditi kakor nihče drug, ter se ustavil za eno ali dve uri; ako se je pa zljubilo njenemu očetu, so stopili vsi trije v čoln, se zibali po lahkih valovih, postali včasih mahoma sredi jezera ter še sami niso znali, kako dolgo so se mudili. Mesečina, tople jesenske noči, mirno jezero, povsod vse tiho; le-tu in tam so udarjala vesla ob vodo enakomerno in skrivnostno, le-tu in tam je bilo videti kak čoln, ki je vozil dva zaljubljenca ali pa tudi enega samega sanjača; tam ob bregovih so se pa dvigale kakor iz vode lepe vile in razsvetljene hiše: res prav tako kakor v »Canalu grande« v Benetkah . . .

Ob uri, ko je imel priti, ali ko sta se imela srečati, ji je bilo srce močno, in prihajalo ji je vroče in mrzlo ob enem; a ko je bila kraj njega, je bila že zopet mirna in srečna; že sama bližina njegova jo je osrečevala. Čestokrat jo je pustil, da je govorila dolgo, dolgo, in ko je prenehala, tedaj ji je zastavil, kakor znajo le v resnici duhoviti ljudje, vprašanje, kratko in malo, na katero je morala ona odgovarjati in pripovedovati jako obširno. Poslušal je rad, kakor je rekel on, njeno prijetno »čivkanje« v krasnem jeziku.

»To, to je knjiga največjega pesnika vašega?!« in prestrašila se je sama svoje prekrepko izražene osuplosti. »Malo je spisal, ne-li?« je dejala, a v srcu svojem milovala Slovence, katerih največji pesnik je spisal knjigo, ki je malo večja, nego njena beležnica.

Umel jo je ter se nasmehnil. »Malo, malo, a je dobro vse, prav vse; krasne misli, povedane s tako iskrenostjo in tako naravno, a ob enem tako nepopisno lepo, da se mu še vedno ne morem načuditi. Drugi narodi imajo večjih in plodovitejših pesnikov, ali tako k srcu ne gre, ne zna govoriti nobeden.« In prelagal ji je sonete, celo citiral, da bi slišala, kako teče jezik — a misli, misli! tem se tudi ona ni mogla načuditi.

Razlagal ji je »Nezakonsko mater« pa pristavljaj pri vsaki vrsti: »Seveda se ne more povedati, kako je to v originalu lepo, tega vam po italijanski ne morem povedati tako, kakor meni pesnik.«

Ko je na večer ugasila luč ter se vdajala sanjarjenju in spominom preteklega dne, je bil povsod le on, je slišala le njegov glas, videla le njegove modre oči, gledala le njegovo postavo. Želela je, da bi bilo skoro že zopet dan, da bi ga zopet gledala, zopet poslušala in povedala še to in ono. Toda nizke misli ni bilo v njenem srcu.

Z mislimi o njem je zaspala, z mislimi o njem se je zbudila, o njem je sanjala po noči, njega iskala po dnevu. Čudila se je njegovemu duhu in bila mu prav iz srca hvaležna, da ima toliko potrpljenja z njo, neizkušeno in včasih tako naivno deklico!

Prešle so tudi lepe ure njih skupnega bivanja; ona je morala odpotovati z očetom. Zadnji dan so obedovali zopet skupaj.

Umaknil se ji je, da je šla za mizo na svoj prostor ter, pustivši jo iti pred seboj, ji je položil svojo desno roko lahno okrog njenega pasu. Ona je zardela ter prav hitro prišla do svoje stolice.

»Zakaj je storil to?« je vprašala sama sebe in morda tudi njega z očmi; in on jo je gledal tako ljubeznjivo in milo, kakor bi jo prosil odpuščanja.

»Me-li pozna tako slabo? Me-li spoštuje tako malo?« se je vpraševala v naivnosti svojih dvaindvajsetih let, a natihoma, in ko so molčali nekaj časa, je mislila, kako je bilo v onem trenutku prijetno, dasi ne bi smelo biti.

Ko je šel po obedu Matildin oče počivat, je šla ona s Stankom na vrt kraj jezera.

Nista bila sama; prihajal in odhajal je ta in oni gost, krčmar ali natakarice, in otroci so tekali in se lovili po vrtu. Govorila sta le malo, ona je metala ribam kruha in se zabavala s tem, da je gledala, kako so se pehale za košček skorje. On jo je gledal skozi naočnike s tistimi nepopisnimi očmi, katerih pogled je čutila, če ga tudi ni gledala.

»Pojdiva zadnjikrat skupaj na jezero!« je dejal on naglo, kakor bi se bil šele sedaj domislil tega.

Privolila je molče, in kmalu sta sedela v njegovem malem, lahkem čolnu, katerega je on podil nenavadno hitro od brega proti sredini.

Ona je sedela pri krmilu in gledala v vodo, katero je rezal njiju čoln; solnce ji je preveč bleščalo v oči, in na svojem obrazu je čutila njegov pogled.

Solnce se je nagibalo proti zahodu, in tam na eni strani otoka je bila že senca. Tja je vozil in tam postal. Voda se je penila po sledu, koder je šel čoln; jezero se je zibalo, lahen in hladen veter vel je raz Pokljuko.

Stresla se je po vsem životu.

»Vas-li zebe?« jo je vprašal sočutno, »na to niti mislil nisem, da bi vam moglo biti hladno sedaj proti večeru.«

»Saj mi ni,« je odgovorila smehljaje; »izpreletela me je le ‚mala smrt‘, kakor pravijo pri nas; ali se pri vas tudi rabi ta izrek?«

»Ne vem, ali drugod v Slovencih, toda pri nas ne,« in umolknila sta zopet.

On je imel nekaj na srcu, to se mu je videlo, ona pa ni znala, o čem bi pričela govoriti. Pogledovala sta se od časa do časa in nasmihala.

»Matilda — saj vas smem tako imenovati!« je naposled začel on. »Veste-li, da ljudje govore že ves čas o naju. Dejal sem vam že prvi dan, ko sem vam tolmačil Prešerna in sva, izprehajaje se ob jezeru, srečala one znane gospe, že tedaj sem vam dejal, da bodo klepetale in ugibale marsikaj. No in res se govori o naju več, nego je istina; pa kaj bi se menila za tako nizke ljudi?«

»In kaj govore?«

»Vam li ne bode žal slišati?«

»Prosim vas lepo, meni ni nič do tega, kar si utegnejo izmisliti one preglavice.«

»Govore, da sva vsaki dan skupaj — in to je res — da se voziva v čolnu — tudi res; a one tudi pravijo, da sva bila sama po noči na jezeru, da si ob času, ko nisva skupaj, dopisujeva, in da imava posebno pošto, in naposled so dognale te modre glavice, da se ljubiva, prav ljubiva.«

Pri poslednjih besedah je zardela, posebno zato, ker jo je on gledal tako prodirajoče, ter zmajala komaj vidno z ramami — in molčala.

»Moja žena ve o vas, ker sem ji pisal takoj prvi dan najinega znanja, in tudi potem sem se vas vsakokrat spomnil v listih do nje — saj mislim tolikokrat na dan na vas; pa me moja žena že malo draži radi tega, a danes sem prejel od nje pismo, v katerem mi pravi, da so jo blagovoljno obvestili o vsem tem, in sama se norčuje s stvarjo; saj ne zna, da je vendar nekaj resnice na tem«. . . je pristavil tišje in nežno. »Matilda,« je dejal prisrčno ter jo prijel za obe roki, »na pravili ste na-me mogočen, čaroben vtisk; rad sem bil v vaši družbi,

rad se pogovarjal z vami in še rajši vas poslušal; recite, vam bode-li žal sedaj, ko odhajate in se morda ne vidiva nikdar več?»

»Žal? Gotovo, da mi bode žal; pa saj ste obljubili očetu, da pridete kdaj k nam.«

»Pridem, pa saj veste, kako sem vse leto obložen z raznim delom; toda izkušal bodem vsekakor, da vas kmalu zopet vidim. — Rad vas pa imam, in prikupili ste se mi osobito zato, ker imate v sebi nekaj tako odkritega, tako iskrenega, iskrega seveda tudi; in to povem tudi svoji ženi — saj ji pač smem?»

Poljubil ji je vroče obe roki, prejel zopet za vesli in vozil proti bregu, kjer se je že s težkimi koraki izprehajal njen oče.

Drugi dan sta se odpeljala Matilda in njen oče z vozom v Ljubljano. Stanko ju je že čakal pri vozu ter komaj krotil svojega belca, na katerem je imel jahati tja gori daleč, še sam ni vedel kam proti Bohinju. Žaloštno ali srčno in iskreno so se pozdravili ter odšli vsaki na svojo stran. —

Tretji dan potem je prišla Matilda z očetom na dom in tam jo je že čakal list — njegov, v katerem ji je pisal, da jo mora pozdraviti pri njenem prihodu domov, in da ji mora povedati še enkrat, kako pusto in prazno je sedaj na Bledu, in da on sam ostane le še par dni tam; zagotovil ji je še enkrat, da so mu minili oni dnevi kakor ena sama ura, in da mu ne izginejo iz spomina nikdar, nikdar več. Znal je pisati tako lepo!

Odpisala mu je mnogo prosteje, nego je mogla preje z njim govoriti; on ji je zopet pisal, in njegova pisma so bila vedno lepa. Poročal ji je o domačem slovstvenem gibanju — saj je že poznala glavne može in glavne struje v slovenskem slovstvu — vmes pa je prišel kak stavek, tako vroč in tako mil, da ga je čitala mnogokrat, mnogokrat, da je vedela, kako leži vsaka črka v njem, da, vsaka črta. Ko mu nekdanj ni odgovorila le tri dni (bala se je, da ne bi ga nadlegovala z listi), tedaj ji je pisal takoj: »Kaj sem Vam storil, da mi ne pišete več?»

Pisala mu je od tedaj dolga in pogosta pisma, toda njegova so postajala vedno redkejša; ohlajal se je v skrbeh, raznih službah in opravkih; poleg žene in otrok ginila mu je bolj in bolj iz srca in mu oživela v spominu le tedaj, kadar je zagledal zopet oni biser dežele kranjske, ali kadar je dobil kako njeno novelo, katero mu je takoj poslala vselej iz Italije; in te novele so bile vedno boljše.

»Zakaj vas nisem vsaj enkrat objel in poljubil?» jo je vprašal nekoč v nekem pismu, in ona mu je odgovorila:

•Lepo in sladko bi mi bilo v onem trenutku, ali boljše je tako: vi gledate svoji soprogi jasno in s ponosnim čelom v obraz, jaz pa takisto svojemu staremu, strogemu in dobremu očetu.◀

Odpisal ji ni dolgo, dolgo na nekatera njena pisma in na nekatera celo odgovoril ni, ali ona mu je odpustila vse, vse prizanesla. Polagoma sta si pisala le še o novem letu in o godovih, a pozneje je prenehalo še to.

Skrbi za razne časti in mnogi opravki so mu zamorili spomin na-njo, ki je bil z njo zvezan duševno, in ki ga je blažila. Vendar je vestno spravljal in hranil vsa njena pisma, vse njene novele, nekaj cvetic, katere mu je bila poslala — prvo pomlad po njenem znanju, in še mnogo drugih malenkosti, ki so mu došle iz njene roke.

Ko se mu je pripetila nesreča — čudno! se je takoj spomnil teh stvari, napisal še par besed, jih del vrhu prejšnjih listov, zavel še enkrat vse ter jih odposlal — njej. —

Vse drugače je bilo pri njej! Samota, mladost, njena dovzetna duša in poetična narav — vse to ji je branilo, da bi ga bila pozabila tako hitro, kakor on njo. Premnogokrat se je vdajala svojim spominom in mislim nanj, ki so ji bile tako prijetne. Videla in občevala je še z mnogimi znamenitimi možmi, ali njega in spomina nanj ni mogel nobeden zatemniti. Zanimala se je tudi za tega ali onega, vračala jim je simpatijo za simpatijo, ali ko jih je primerjala z njim, tedaj ga ni dosegel nihče — nihče!

Po smrti očetovi je bila primorana ostaviti svojo samoto in iti k teti v mesto (matere že davno ni imela). Zahajala je v ugledne družbe; ime njeno je bilo že vrlo znano po Italiji, in zato je bil njen položaj dokaj prijeten. Kamor je prišla, povsod je bila ljub in dobrodošel gost. Ni ji bilo treba dolgo časa, in pridobila si je kmalu ono uglajenost, katere ji je prej nedostajalo. V taki družbi pa se je spomnila včasih kar mahoma Stanka in obžalovala v srcu, da njega ni poleg, da je ne more videti sedaj. Sicer pa je mislila tudi ona nanj vedno redkeje; mnogobrojen svet, v katerem se je sukala, ji ni puščal časa za sanjarstvo.

* * *

Prešlo je nekaj let; spoznala je Antona, svojega moža, s katerim se je kmalu poročila. Imela ga je srčno rada, le nekaterikrat, ko se ji je pokazala kaka njegova slabost (osobito ni imel nič okusa za leposlovje, torej tudi ne za njene spise), se je spominjala tiho, a iskreno njega, o katerem je bila prepričana, da je popolnost sama. —

In sedaj? On leži tam daleč, daleč v svoji lepi slovenski zemlji, a ona mu hrani v svojem srcu neminljiv spomin; saj to ni greh, ne more biti greh, in mož tudi ne more biti ljubosumen na — mrtvega tekmeča . . . Vzbudila se je iz premišljevanja; zunaj so že prižigali svetilnice, njen soprog že tudi stopa po stopnicah. »Brzo z roko preko čela in preko oči, da bom kakor navadno! In ti Stanko, z Bogom za vedno; še en poljub pismom, ki so bila v tvojih rokah, potem pa nič več . . .«

L I S T E K.

Anton Nedvěd. † V torek, dne 16. junija t. l., ob 9. uri dopoldne je umrl v Ljubljani po večletnem, mučnem bolehanju Anton Nedvěd. Izgubili smo z njim nestorja slovenskih skladateljev in glasbenega pedagoga, kateri je slovel že 40 let med Slovenci.

Porodil se je Anton Nedvěd dne 19. avgusta l. 1828. v Hořicích na Češkem. Že z 10. letom se je posvetil glasbi ter se prišel šolat v Prago. Tu so mu bili učitelji Slavík, Krejčí, Kolešovský, Horák in Kittl. Po dovršenem izpitu za pouk v petju in v igri na goslih je postal Nedvěd učitelj na praški Sofijski akademiji in na češki realki. Izbral si je pa kmalu novo poslovanje, prestopivši h gledališču za opernega pevca. Nedvědovo gledališko delovanje ni trajalo dolgo; po nekotikih nastopih v Pragi in v Brnu je opustil to stroko, ko je podjetje pri brnskem gledališču bankrotovalo.

Prihodnja služba je privedla Nedvěda v Ljubljano in sicer leta 1856., ko se je mu podelila služba glasbenega učitelja in koncertnega vodje pri ljubljanskem filharmonskem društvu, pri katerem je služboval do leta 1882. Ostal je odslej trajno v Ljubljani do svoje smrti. Bival je torej ravno 40 let v kranjski deželi, katera mu je postala druga domovina.

Leta 1860., po smrti Kamila Maška, je prevzel hkrati službo učitelja glasbe na c. kr. učiteljišču ljubljanskem ter deloval le-tu 30 let do leta 1890.; to leto je stopil v zasluženi pokoj. Prišel je pri tem poslu v trajno dotiko s celimi generacijami učeče se mladine — neposredno kot učitelj gojencev na učiteljišču, posredno po premnogih ljudskih učiteljih, katere je bil vzgojil on, in kateri so potem za svojega učiteljevanja sejali v srcih mladine ljubezen za petje in razumevanje glasbe.

Deloval je pa Anton Nedvěd v korist slovenskega naroda še posebno kot skladatelj. Ko je prišel on med Slovence pred 40 leti, je bila glasba pri nas še tako rekoč v povojih. Slovenskih društev ni bilo skoraj nič, začela so se šele v poznejših letih počasi ustanavljati. Glasba se je izvrševala diletantovski, preprostim tedanjim razmeram primerno. Za tisto dobo je bila Nedvědova muza velikega pomena. Nedvěd je bil plodovit skladatelj, in kar je najvažnejše, znal je družiti prirojeno ljubkost svoje invencije z eno-

Slike in sličice iz življenja.

Spisuje Márica.

III.

Amor pei poveri è delitto.

Ada Negri.

trma pot, viseča na levi in desni strani; pogosti nalivi so si bili napravili ob zidu komaj za ped širok jarček, po katerem se je deževnica odtekala.

Tam ob ovinku pred borno hišico so si bile izkopale ženske, ki so prebivale v tisti hišici, majhen tolmun, v katerem so lovile deževnico. Iznad nizkega zida pred hišo je bil zrastel bohoten bezeg ter je širil nad tolmunom goste veje in bujno, močno dišeče cvetje, da je bil videti nad njim razprostrt liki dežnik.

Deževati je bilo nehalo, vendar je veter še vedno stresal deževne kapljice z drevja.

»Vrag te tresi, bezgovina!« je sama s sabo mrmrala sključena perica ter si popravljala ruto na glavi, da bi se varovala debelih kapelj.

Gladek, nagnjen kamen je segal pred njo v vodo, a perica je klečala na drugem takem kamenu, da si ni močila kolen.

Mlada je bila še, toda izdelana, izmučena, zagorelega lica, vsa pegasta. Bose velike noge so ji molele izpod mokrega modrega krila; rokave je imela privihane čez komolce, in hitela je prati v ne posebno čisti vodi tržaško perilo. Kadar je iztegnila roke, so ji zlezli rokavi čez komolce in ji nagajali; jezno si jih je zavihala zopet nad lakti, in kolikor je bilo golih rok videti nad komolci, je bilo snežno belo in polno ter je silno kontrastovalo s spodnjim delom, ki je bil zagorel kakor obraz, da je bilo videti, kakor bi imela nataknjene dolge, temnorjave rokavice.

Jezno je prala in se ni malo ni ozirala po delavcih, ki so hodili mimo nje. Vedela je, da se skoro ulije dež iz temnega, težkega oblaka, ki je visel nad njo, in zato je hitela.

»Na, tu sem ti prinesel nov perilnik.«¹⁾

Urno je privzdignila glavo, ko je slišala dobro znani glas. Z mokro roko si je pomaknila ruto na glavi bolj nazaj, da se je pokazalo lepo, belo čelo in nekaj bujnih, kakor oglje črnih las.

¹⁾ Kamen, na katerem se pere.

»Nisi še oprala?« jo je vprašal došli mladenič, ki je bil v delavski obleki, močan in tako zagorel kakor ona.

»Nisem ne; prišla sem komaj ob treh domov. Bila sem v mestu od desetih do treh. In ti nisi delal?«

»Kako naj delam, saj je vedno dež; ta teden še nisem zaslužil božjega. Kod si pa ti hodila po mestu?«

Rekši se je prijel z eno roko bezgove veje in gledal na-njo. Ona pa je sedla na perilnik, oklenila z rokami desno koleno, ga gledala ter govorila:

»Kod sem hodila? Tista vražja gospoda se je danes menda prav vsa zmenila, da me bo imela za norca. Najprej sem šla k židinjki, ki mi je že štiri tedne dolžna. Upala sem, da dobim danes gotovo vse skupaj, pa vrag se ti zna tako sladko in fino obračati, da te kar omami: »O uboga moja perica« — je oponašala skozi nos židinjino govornico — »to je že četrti teden, da sem ti na dolgu ka-li? Čakaj, pojdem takoj k možu po denar!« — Dolgo je ni bilo iz sobe, dasi je bil račun že prej narejen.

»Imaš-li toliko, da mi daš iz petaka, ljuba moja perica?« — Kaj misliš, da ni znala, da nisem imela? — »Dam ti prav gotovo danes teden, veš, uboga moja Marika!« —

Šla sem drugam, a tam gospa še ni bila vstala, ker je bila sinoči v gledališču; pustila sem perilo in odšla.

Smola, sem si mislila, danes pojde vse slabo. In kakor navadno me je odposlala tudi ta, ki stanuje pri mestnem vrtu, daši mi je bila ukazala, naj pridem ob dvanajstih. Rekla je, da ima vizite, in da naj pridem popoldne.

Dobro, sem si mislila, sedaj pa nesem še tisti pri kolodvoru; a tudi ta me je odslovila, rekoč, da ima baš učiteljico za klavir, in da ne more šteti perila; naj pa čakam, ali pa naj se vrnem. Kaj sem hotela? Čakala sem celo uro, da sem dobila vsaj tisto krono. A ko sem se vrnila do one, ki je imela vizite, je seštela sicer perilo, a plačala mi ni, ker ni imela drobiža. Ali ni, da bi človek preklel vso to gospodo? Reveži se trudimo in delamo ves teden za tistih par krajcarjev, letamo ko živina od hiše do hiše, a odslove nas povsod, kakor da mi ne bi imeli družega opravila, nego da čakamo njih milosti.«

»Jaz pa sem se nadejal, da dobim dela v tistem novem poslopiju, pa bilo je deset kamenosekov za enega. Tam bi bil zaslužek, gotov ob vsakem vremenu; tu gori v kamenolomu je pa trinajst mesecev na leto slabo vreme.«

»Da le zaslužiš, kar je treba za cerkev in za tiste papirje ter za svojo obleko; jaz sem si je že nekaj naredila, in za svatovski obed poskrbim tudi jaz.«

»O, toliko že še dobim na posodo pri kumu Andreju; torej bodo drugo nedeljo že okličiči.«

»In stanovanje? Pri nas ga ni in pri vas tudi ne. Tam pri Mlaču bi bila kuhinja in soba za štiri in pol goldinarja na mesec.«

»Pojdem pogledat, pridem še nocoj k tebi; saj bodeš pokonci.«

»Le pridi.«

Odšel je s trdimi, glasnimi koraki. V tem se je pa tudi usul gost dež, a ona je dalje prala in prala in mislila morda zopet in zopet na vse nezgode tistega dne; morda si je pa tudi slikala lepo zakonsko življenje tam doli v temni kuhinji in tesni sobi. Gotovo pa niso mučile ni nje, ni njega pomisleki, ki so izraženi v teh-le vrsticah:

»Gnezdo ti in tvoja starka
Za nov zarod znašata
Brez skrbi in brez preudarka!
Kaj potem? ne vprašata.«

»Kaj bo pač iz te zalege,
Ne pomislita nikdar;
Te težave, te zadrege
Vse to vama nič ni mar!«

L I S T E K.

Lirske in epske poezije. Napisal A. Aškerc. Str. 196. Cena nevezani knjigi 1 gld. 30 kr., po pošti 1 gld. 35 kr., elegantno vezani 2 gld., po pošti 2 gld. 10 kr.

Omejujoč se to pot na to kratko naznanilce in pridržujoč si za poznejši čas obširnejšo oceno ali bolje študijo — kajti slovenski svet je že izrekel jasno sodbo o teh poezijah, ki so skoro vse izšle v teku zadnjih let v našem listu — za sedaj ne moremo in ne maramo nič drugega storiti, nego dati vsaj nekoliko primerneга izrazila velikemu veselju, ki nas je navdalo o tem krasnem daru dičnega pesnika. Naša radost je tem večja, ker nas je pesnik s tem svojim darilom menda vse popolnoma presenetil. Sedaj je nam in našim bralcem šele jasno, zakaj je njegova muza, žal, za nekaj časa utihnila; kajti dasi so bile »Lirske in epske poezije« iz večine (izimši par doslej še nikjer natisnjenih) že preje objavljene, vendar niso to goli ponatiski, nego pesnik je rabil pri njih urejevanju in prepisovanju po

Slike in sličice iz življenja.

Spisuje Márica.

IV.

Gospoda na verandi je bila že davno povečerjala.
 »Izvolite še eno smodčico, gospodična Elza?«
 »Ne, hvala lepa, sedaj me morate spremiti vsi; saj je že dovolj pozno,« je odgovorila ona.
 »Mene morate oprostiti,« je dejala domača gospa;
 »po večerji ne hodim kar nič rada.«

»Gospej za družbo ostanem jaz,« je rekel mlad Italijan, ki je bil s svojim starejšim bratom gost za nekoliko dni v vili.

A gospodična Elza pa, ki ni bila zadovoljna, da ostane baš oni doma, je rekla napol resno, napol v šali:

»Pot vas je seveda izmučila, gospod Favsto, vendar bi tako mlad gospod ne smel kazati svoje utrujenosti. Kako pa pridete jutri k nam, ko ne boste znali kam?«

»To se zna, da ostanem jaz z gospo,« je rekel Favstov mnogo starejši brat; meni je že prešla doba, ko sem se rad izprehajal v takih nočeh ter sanjaril.«

Odšli so torej domači gospod, gost Favsto in gospodična Elza.

»Vzemi Atosa s seboj,« je klicala domača gospa soprogu, ko so bili že blizu vrat.

»Naj gre tudi Presto,« je rekel gospod.

»Ne, Presto naj ostane doma; lahko bi se izgubil, ker je šele malo časa pri nas,« mu je odgovorila soproga.

Lepa, svetla noč je bila, izmed onih krasnih, čarobnih, toplih, tihih jesenskih noči, kakršne so le na jugu.

Veselo lajajoč je tekal Atos naprej in motil s svojim kričanjem tiho noč.

Gospod Favsto in gospodična Elza pa sta tekmujoč recitovala, kdo zna več verzov o »bledi luni«. Oba sta bila mlada, oba polna življenja, in oba sta se rada šalila. Tiho, ne poslušajoč ju, je stopal kraj njiju domači gospod ter uhajal sedaj dva koraka naprej, sedaj zaostajal par korakov, prav kakor je prehiteval ali zaostajal mali Atos.

»Gospod Neri! Ali nič ne vidite krasne noči? Kako morete misliti le na psa v taki noči?« ga je dražila poredno Elza.

»Pomislite, ubožček se lahko izgubi, ker je še mlad,« je resno odgovoril Neri.

»Ne bode se ne, gospod Neri; saj vas zopet zasledi, ako tudi zaostane. Bodite tako prijazni in mi dovolite, da se naslonim še na vašo roko, ker me črevelj čedalje bolj žuli.«

»Ali vam nisem jaz sam dovolj?« je vprašal dvoumno Favsto.

»Oh, meni ni tako kmalu dovolj,« je odgovorila Elza, takisto dvoumno, poredno se smehljaje.

Ko so stopali vsi trije tako drug tik drugega, je postal pogovor splošen. Govorili so, kar je Nerija razen psov edino zanimalo — o italijanski vojni v Afriki; v tem pogovoru se je pa gospod Neri tako ugrel, da je pozabil za nekaj minut celo svojega Atosa.

Ko so bili že blizu Elzinega doma, se je začel gospod Neri ozirati ter klicati: »Atos, kje je Atos?«

»Ravno zdaj je bil tukaj pred nami; šel je morda naprej v kako vežo, ali pa je malo zaostal,« je rekla Elza, a umirila gospoda Nerija s tem ni. Oziral se je, klical in žvižgal in piskal Atosu, pa zaman.

»Vrnil se je najbrže domov,« je rekel Favsto pri vratih Elzinega doma, ko ni bilo psa od nikoder. Pozdravili so se naglo, in oba gospoda sta hitela nazaj.

»Atos, Atos!« je klical na levo, na desno, naprej in nazaj gospod Neri ter molel desno roko naprej ter tleskal s palcem in kazalcem. Psa pa ni bilo od nikoder.

»Šel je sam domov,« je tolažil Nerija Favsto, in oba sta pospešila korake proti vili.

Pred velikimi vrati ni nihče čakal, da bi mu odprl.

Naglo je pozvonil gospod Neri ter odpirajočo deklo hitro vprašal, se je li vrnil Atos.

Ko mu je rekla, da ne, se je naglo obrnil ter rekel: »Iskat ga pojdem, gospod Favsto, vi ostanete!«

»Kako si morete misliti, da vas pustim samega?« je dejal prijazno vljudni gost ter tekel za onim.

Dolgo ju ni bilo nazaj. Gospa je stala na verandi ter, slepa za vso naravno krasoto, v svetlobi polne lune tiho ceptala z nogami, ne meneč se za besede prijaznega gosta, ki jo je izkušal pomiriti.

»Kje je pa Presto?« je zakričala nad deklo, ki je bila v kuhinji pri tleh.

»Ko sem šla odpirat, je tekel za mano in med tem, ko sem govorila z gospodom, mi je smuknil na ulico ter hipoma izginil.«

»Oj, ti neumnica, ti babura ti! Takoj mi pojdi iskat psa, in ako ga ne pripelješ, ne vračaj se mi v hišo. Kolikokrat na dan ti velim, da pazi, da ne uteče! Poberi se!«

»Saj ne mara biti zaprt, ker je bil vajen letati po ulici,« se je drznila reči uboga dekla, ali gospa jo je pogledala tako grdo izpod čela, da je kar molče odšla.

Zaprla so se vrata za deklo, in zopet je bilo vse tiho. Čul se je le od daleč iz mesta sem gori ropot voz in pa petje ali godba izpred kake predmestne gostilnice.

Sedaj gre nekdo! Veliki privezani pes laje. Evo, sedaj zvoni!

Bil je Favsto, ki ni mogel niti govoriti; tako se je bil usopel.

»Prišel sem — po ono — lestvo — pes je tam gori v neki vili — blizu — Elzinega doma — na zidu laje in — joče — ker je slišal naju.«

Gospa mu je pokazala dolgo, težko lestvo, katero je on naložil na rame in z njo stekel doli po stopnicah in tja gori, kjer je ubogi pasji jetnik čakal odrešitve.

Po poti, razsvetljeni kakor po dnevi, je preklinjal mladi mož vse pse in vse pasje »kaprice«; saj je dobro vedel, kako žalostno smešno figuro dela z lestvo na rami. — Ko bi jo nesel saj kam drugam! — In če ga vidijo straže!

Potil se je kakor v najhujšem poletju, ko je došel do Nerija; le-ta je govoril pod zidom kakor najnežnejši ljubimec — psu na zidu, katerega so bili prebivalci vile zaprli nehote na svoj vrt.

»Ubogi Favsto, kaj vas je doletelo! Res, žal mi je, da se trudite, pa uboga živalica, kaj bi počela, ko bi morala prebiti vso noč pod milim nebom! Kar ste odšli, sem pozvonil še dvakrat, a vse je kakor mrtvo, nikogar ni slišati, nikogar videti.«

Favsto pa je pristavil lestvo k zidu ter urno zlezal po njej po cvilečega psa, v vednem strahu, da ga ne zalotijo straže, pred katerimi bi bil imel gotovo mnogo sitnosti. Kdo bi mu verjel, da išče z lestvo psa, da jo je prinesel čez ulice sem gori, deset minut daleč?!

To je bilo ljubovanje, cviljenje, to je bilo nežnih besed, ko je bil Atos zopet v naročju svojega gospodarja. Še na tla ga ni hotel več dati.

Favsto je pa naložil zopet svojo lestvo na ramo ter si mislil, kaj bi pač rekla gospodična Elza, ko bi ga videla tako; kako bi se mu smejala, kako bi ga dražila! Treba ji bode vse povedati.

Gospa jih je že čakala pri vratih, in zopet ni bilo božkanja, poljubov in vprašanj ni konca, ni kraja, ko je Neri položil psička soprogi v naročje. Ni spomnila se ni, da bi se bila zahvalila gospodu Favstu, ki je bil ves potan in v resnici utrujen, ter je komaj čakal, da se posloví.

Naposled se ga je milostljiva gospa vendar domislila ter pripomnila, da bode pač lahko spal, ker je storil tako dobro delo.

»Pojdite, gospod Favsto, saj ste gotovo utrujeni; pa midva sva tudi, idimo vsi!«

»In Presto? Kje je Presto?« je vprašal gospod.

»Oh, da, ko sta prišla vidva ter vprašala deklo po Atosu, je ušel med tem Presto skozi odprta vrata; poslala sem jo, naj ga gre iskat. Najti ga mora, ali pa naj se ne vrne v našo hišo.«

»Prav je tako, se nauči vsaj paziti nanj; noč je lepa, pa naj občuduje neumnica lepo noč! Idimo, gospoda!«

V.

Ne verujem, da je še ne bi bili srečali v svojem življenju. Srečali ste jo morda že, celo jako često, a samo mimogrede za nekaj minut. Ugajala vam je, morda celo prav ugajala, ker se je zanimala prav za to, kar je zanimalo vas, o čemer ste vi najrajše govorili. Toda jaz jo poznam boljše in lahko rečem, da je to najsrečnejše človeško bitje na zemlji, namreč ravnodušna, hladnokrvna, flegmatična ženska.

Zabava se povsod.

Kadar ji rečete: pojdimo v cerkev, kjer se poje nova ali pa ena najstarejših maš, rada vam pojde in ugajalo ji bode, če petje samo na sebi ne, pa vsaj ljudje ali pa — vse skupaj.

Ako ji pravite: »Ne hodimo nocoj v gledališče; Ibsen je pre... prenaturalističen, preodkrit« . . . vam poreče: »Res je; ne vem, kako morejo spraviti kaj takega na oder.«

Kadar pa gre k takim predstavam, so ji všeč nad vse.

Recite ji: »Ne hodimo k tistim naivnim igram, kakor je angleška »Nijoba« ali pa »Karlova teta«, to je otročje!«

»Otročje je res,« vam poreče, »in ne vem, kako se more napolniti gledališče ob takih večerih.« Če pa pojde, se bode zabavala kakor še nikoli poprej.

Govorilo se je o »cafés chantants«. Ta ali oni je obsojal nedostojno to zabavo, grajal gospe ali gospodične, ki zahajajo tjakaj. Ona je imela glavno besedo v teh moralnih pogovorih, in kdor jo je slišal, si je pač mislil, da ona ne bi šla za ves svet gledat in poslušat takih reči. A šla je sama v tak »café chantant«, se smejala tako srečno in uživala prav slastno one pikantnosti, in onemu, ki bi ji govoril, da je ta zabava pač naravna, bi to potrdila, rekoč: »Seveda, le naivni ljudje se morejo izpodtikati nad takimi nedolžnimi reči.« —

»Letos pojdemo čez poletje na jug v morske kopeli, to je jako zdravo.« In ona, ki nam vedno pripoveduje, kako je nervozna, pojde kaj rada z nami.

»Toda ne, tam na severu, v planinskem zraku, visoko na gorah, tam je lepo, tam je prijetnejše,« pravite vi — in ona vam poreče, da pojde rada z vami, rajše nego na jug.

Ko je čas, da se omoži — lepa je res — ji je pač vse eno, ali dobi kakega resnega učenjaka, ali pa lahkoživega metuljčka — saj ona itak ne ljubi s srcem. Njej je do tega, da ima moža, obleke in lišp; kajti za modo — samo za modo — ni ravnodušna.

Lahkoživec bode srečen z njo, ker se mu ni bati, da bi mu napravila kdaj ljubosumne prizore, ali mu pretakala solze, ali mu očitovala — da ji le pribavi obleke, in kar ji treba.

Če pa bo njen mož kak sanjar, ki si je slikal in domišljeval divno življenje na strani lepe žene, če je zraven tega še poet — gorje mu, kajti ne bode nesrečnejšega človeka od njega. A ravno sanjarji in učenjaki se prav lahko ujemo, ker se zde take ženske prav modre, ker pri tem, česar ne razumejo, ali previdno molče, ali pa vse vprek potrjujejo. —

Na narodnost se ona ne ozira. Pravi sicer v slovenski družbi, da je Slovenka, ter je užaljena z drugimi vred, ko se govori o krivicah, ki se gode slovenskemu narodu; tudi vzklikne ti često: »Ubogi, zatirani, bedni naš narod!«

Kadar pa je med Nemci ali Italijani, ki baš vlečejo čez zobe barbarske Slovane, ki so za stoletja zaostali za njimi, jim pritrdi tudi sama ter še pristavi, da so Slovenci res mnogo, mnogo inferiorni nasproti Italijanom in Nemcem. —

Slovensko govori prav slabo, dialektično, ker se ji ni zdelo nikdar vredno, da bi se bila učila knjižnega jezika. Učila se je mnogo drugih jezikov, a nobenega ne zna, ker se je lotila takoj kakega novega, brž ko ji je kdo rekel, da je boljše, da se priuči onemu, nego temu.

V nemščini, ki je njena ljubljenska, o kateri je trdila, da jo zna najboljšo — je govorila in pisala n. pr. »sage ihm« in pa »schau ihm an«; italijanskega pravopisja ni poznala, a francoski je vpraševala kaj rada: »Comment va — tu-il?«, a obrnila takoj na nemško. —

Radi jo imajo vsi razen — njenega moža — ker se ujema z mislimi in dejanji vsakoga. Ostala je mlada mnogo dalje nego druge, ker je ne vznemirja nobena reč, ne žali nič, in nobena skrb ji ne napravlja gub na njenem licu . . . Ona nima ni srca, ni žolča.

Vendar se razjezi po svoje, kadar se ji ne posreči, da bi se počesala, kakor se je hotela, ali pa kadar ji nova obleka ni bila narejena po mislih. Sicer pa se nikdar ne vznemiri. Srečna žena!

